

Thema	Korte aanbeveling	Patiëntencategorie	Aanbeveling	Richtlijn
ADL	Gebruik de HAQ-DI niet.	ADL zorgvragers, volwassenen	De Health Assessment Questionnaire-Disability Index (Nederlandse consensus) / Vragenlijst Dagelijks Functioneren HAQ-DI / VDF): Het gebruik van de HAQ-DI kan overwogen worden om de ADL-zelfstandigheid van zorgvragers vast te stellen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de beperkte mate van validiteit en betrouwbaarheid en de onduidelijkheid over responsiviteit en interpreteerbaarheid.	Richtlijn Zorg bij Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen ADL
Bloedtransfusie	Onderbreek transfusie nooit langer dan 2 uur. Koppel de transfusielijn niet af.	Zorgvragers	De transfusie mag niet langer dan 2 uur worden onderbroken waarbij de transfusielijn nooit tussentijds mag worden losgekoppeld in verband met het risico op bacteriële contaminatie.	Richtlijn Bloedtransfusiebeleid
Decubitus	Vermijd een onderuitgezakte houding.	Zorgvragers met (risico op) decubitus	Vermijd dat zorgvragers in een onderuitgezakte houding zitten en houd de tijd dat zij in bed rechtop zitten zo kort mogelijk. Gebruik de mogelijkheden van het bed zoals een knieknik.	Richtlijn Decubitus
Decubitus	Vermijd overbodige lagen onder de patiënt.	Zorgvragers met (risico op) decubitus	Vermijd of beperk overbodige lagen onder de patiënt, zoals linnengoed, positioneringsmateriaal, celstofmatjes, incontinentiemateriaal, kleding en beddengoed.	Richtlijn Decubitus
Decubitus	Vermijd het gebruik van ring- en donutvormige hulpmiddelen.	Zorgvragers met (risico op) decubitus	Vermijd het gebruik van ring- en donutvormige hulpmiddelen en hulpmiddelen met zelfaangebrachte uitsparingen.	Richtlijn Decubitus
Decubitus	Gebruik geen synthetische schapenvachten.	Zorgvragers met (risico op) decubitus	Overweeg de inzet van (Australische) medische schapenvachten, maar gebruik geen synthetische schapenvachten.	Richtlijn Decubitus
Decubitus	Beperk houdingen die druk verhogen.	Zorgvragers met (risico op) decubitus	Beperk houdingen die de druk verhogen, zoals de 90 graden zijligging of de halfzittende houding.	Richtlijn Decubitus
Delier	Gebruik geen vrijheidsbeperkende maatregelen.	Zorgvragers in de palliatieve fase	Gebruik in principe geen vrijheidsbeperkende maatregelen.	Richtlijn Delier in de palliatieve fase
Delier (pediatrisch)	Vermijd vrijheid beperkende interventies.	Kinderen	Vermijd vrijheid beperkende interventies waar mogelijk. Bespreek met ouders/verzorgers de mogelijkheid om naast hun kind te gaan zitten, zodat vrijheid beperkende interventie (VBI) niet nodig is, of maar een gedeelte van de dag nodig is.	Richtlijn Pediatrisch Delier
Delier (pediatrisch)	Pas fixatie niet toe.	Volwassenen / Kinderen	Vermijd fixaties aangezien dit wordt gezien als een risicofactor voor een persisterend delier. Toelichting: Pas fixatie niet toe als er alternatieven zijn (met name fysiek toezicht).	Richtlijn Delier bij volwassenen / Richtlijn Pediatrisch Delier

Delier (pediatrisch)	Geef geen medicatie ter preventie van een delier.	Volwassenen / Kinderen	Geef in de basis geen medicatie (zoals antipsychotica) ter preventie van een delier.	Richtlijn Delier bij volwassenen / Richtlijn Pediatrisch Delier
Dementie	Adviseer geen validatietherapie.	Patiënten met dementie	Adviseer geen validatietherapie ter verbetering van gedrag of stemming bij personen met dementie.	Richtlijn Dementie
Dementie	Verwijder materialen die bijdragen aan onrustig gedrag of een delier.	Patiënten met dementie	Verwijder zo snel als mogelijk materialen die bijdragen tot het veroorzaken en in stand houden van onrustig gedrag of een delier (katheters, drains, infusen). Vermijd fixaties aangezien dit een risicofactor kan zijn voor toename van onrustig gedrag.	Richtlijn Dementie
Infectiepreventie	Niet desinfecteren als reinigen voldoende is.	Zorgvragers	Niet desinfecteren als reinigen voldoende is. Toelichting: Reiniging en desinfectie van cliëntomgeving en materialen.	Richtlijn Signalering en Preventie van Zorginfecties
Infectiepreventie	Desinfecteer je handen na het handen wassen niet.	Zorgvragers	Het wordt afgeraden om na het wassen van de handen, de handen te desinfecteren. Doordat de handen na het wassen vaak nog vochtig zijn, kan het handhygiëneproduct op basis van alcohol minder werkzaam worden. Daarnaast is het belastend voor de huid om beide vormen van handhygiëne toe te passen, wat het risico op dermatitis verhoogd.	Richtlijn Signalering en Preventie van Zorginfecties
Infectiepreventie	Pas nooit handhygiëne toe op gehandschoende handen.	Zorgvragers	Pas nooit handhygiëne toe op gehandschoende handen, ook niet als alternatief voor het verwisselen van handschoenen. Motivatie: wegwerphandschoenen zijn voor eenmalig gebruik waardoor hergebruik niet is toegestaan en het toepassen van handhygiëne op gehandschoende handen heeft mogelijk invloed op de doorlaatbaarheid van de handschoenen.	WIP richtlijn Persoonlijke beschermingsmiddelen
Jeuk	Douche niet te vaak en niet te warm.	Kinderen	Niet te vaak en niet te warm douchen, niet teveel zeep gebruiken, douchen na het zweten en na afloop hiervan de huid insmeren met een indifferente zalf. Ook ruwe materialen zoals wol of knellende kleding wordt afgeraden.	Richtlijn Chronische Jeuk
Medicatie	Los geneesmiddelen niet op in sondevoeding.	Zorgvragers	Geneesmiddelen mogen niet worden opgelost in sondevoeding.	Handreiking VTGM
Nuchter beleid	Kinderen langer nuchter houden dan de gestelde tijd is af te raden.	Kinderen	Bij kinderen die een electieve procedure ondergaan onder algehele anesthesie, neuraxiale en/of locoregionale technieken: Kinderen langer nuchter houden dan de gestelde nuchtertijden is af te raden.	Richtlijn Perioperatief voedingsbeleid
Palliatieve zorg	Niet vaker dan 1x per dag wassen, baden of douchen.	Volwassenen in de palliatieve fase	Niet vaker dan 1x per dag en niet te lang wassen, baden of douchen.	Richtlijn Jeuk in de palliatieve fase

Palliatieve zorg	Dien geen kunstmatige vocht en voeding toe bij continue palliatieve sedatie.	Volwassenen in de palliatieve fase	Dien bij continue palliatieve sedatie geen kunstmatige vocht en voeding toe. Toelichting: Leg uit dat het toedienen van voeding en vocht tijdens continue palliatieve sedatie medisch zinloos handelen is.	Richtlijn Palliatieve sedatie
Palliatieve zorg	Vermijd uitzuigen in het geval van reutelen.	Kinderen in de palliatieve fase	Vermijd uitzuigen in het geval van reutelen in de terminale fase gezien het bijkomend discomfort.	Richtlijn Palliatieve Zorg voor Kinderen
Palliatieve zorg	Uierzalf, maizena en poeder wordt afgeraden.	Kinderen met luijdermatitis	Gebruik van uierzalf, maizena en poeder wordt door de ongewenste bestanddelen sterk afgeraden.	Richtlijn Palliatieve Zorg voor Kinderen
Palliatieve zorg	Gebruik van de PEDS FACIT-F wordt afgeraden.	Kinderen in de palliatieve fase	Gebruik van de PEDS FACIT-F wordt afgeraden. Toelichting: Het meetinstrument is beperkt toepasbaar, niet beschikbaar in het Nederlands, er zijn geen studies over bekend en wordt niet gebruikt in de praktijk.	Richtlijn Palliatieve Zorg voor Kinderen
Pijn	Het toepassen van TENS wordt niet aanbevolen.	Volwassenen met COPD of hartfalen of kanker	De toepassing van TENS ter behandeling van pijn bij patiënten met gevorderde stadia van COPD of hartfalen wordt niet aanbevolen (2D).	Richtlijn Pijn bij patiënten met gevorderde stadia van COPD of hartfalen / Richtlijn Pijn bij Patiënten met Kanker
Psychosociale zorg	Het is niet wenselijk om afkappunten voor EORTC QLQ-C30 aan te bevelen.	Volwassenen met kanker	De werkgroep is van mening dat het niet wenselijk is om afkappunten voor de EORTC QLQ-C30 aan te bevelen. De EORTC QLQ-C30 is niet bedoeld als signalerings- of screeningsinstrument, maar is wel geschikt voor het monitoren van problemen over tijd.	Richtlijn Detecteren behoefte psychosociale zorg
Psychosociale zorg	Screening op eenzaamheid en casefinding is niet zinvol.	Oudere, thuiswonende cliënten (65+)	Screening van ouderen op eenzaamheid en casefinding zijn naar de mening van de werkgroep niet zinvol, omdat wetenschappelijk bewijs dat deze bijdragen aan een gerichter gebruik van ondersteuning ontbreekt en het twijfelachtig is of screening voldoet aan de algemeen geldende voorwaarden van screening van de Gezondheidsraad.	Richtlijn Eenzaamheid
Sepsis	Maak geen gebruik van de qSOFA-score.	Patiënten met verdenking sepsis	Maak in de vroegtijdige herkenning van sepsis geen gebruik van de qSOFA-score.	Richtlijn Sepsis
Slaap	Zet de PSQI niet in als screeningsinstrument.	Zorgvragers	Afgeraden wordt om de PSQI als screeningsinstrument in te zetten; deze lijkt meer geschikt om te monitoren.	Richtlijn Zorg voor gezonde slaap en zorg bij slaapproblemen

Slaap	Geef geen advies over het gebruik van melatonine.	Zorgvragers	Verpleegkundigen en verzorgenden dienen geen adviezen te geven over het gebruik van melatonine of andere geneesmiddelen (alleen de verpleegkundig specialist is hiertoe bevoegd).	Richtlijn Zorg voor gezonde slaap en zorg bij slaapproblemen
Smetten	Maak geen gebruik van een barrièreproduct.	Volwassenen	Maak géén gebruik van een barrièreproduct op een nattende huid (hecht niet).	Richtlijn Smetten
Stoma	Gebruik geen katheter bij irrigeren.	Zorgvragers in het ziekenhuis of in eerste lijn	Adviseer bij irrigeren een conus te gebruiken en geen katheter.	Richtlijn Stomazorg
Stoppen met roken	Beveel het gebruik van e-sigaretten niet actief aan.	Patiënten die roken	De evidentie geeft in combinatie met de overige overwegingen onvoldoende aanleiding om op dit moment in Nederland het gebruik van e-sigaretten actief aan te bevelen in de behandeling van tabaksverslaving.	Richtlijn Behandeling van Tabaksverslaving en stoppen met roken ondersteuning
Stoppen met roken	Dual use moet worden ontraden.	Patiënten die roken	Dual use moet worden ontraden.	Richtlijn Behandeling van Tabaksverslaving en stoppen met roken ondersteuning
Urine	Doe geen urinesediment of dipslide voor het stellen van de diagnose.	Zorgvragers	Doe geen urinesediment of dipslide voor het stellen van de diagnose urineweginfectie bij kwetsbare ouderen.	Richtlijn Urineweginfecties bij kwetsbare ouderen
Urine	Gebruik geen eenmalige katheterisatie voor het verkrijgen van urine.	Zorgvragers	Gebruik geen eenmalige katheterisatie voor het verkrijgen van urine voor een urinesticktest.	Richtlijn Urineweginfecties bij kwetsbare ouderen
Urine	Gebruik geen vitamine C of cranberries.	Zorgvragers	Gebruik geen vitamine C of cranberries ter preventie van urineweginfecties.	Richtlijn Urineweginfecties bij kwetsbare ouderen
Urine	Leeg po's niet handmatig in een toilet of pospoeler.	Volwassenen	Leeg po's/urinalen/maatbekers niet handmatig in een toilet of pospoeler. Motivatie: door het handmatig legen van een po/urinaal/maatbeker is er kans op spatten, smeren en aerosolvorming waardoor transmissie van (pathogene) micro-organismen kan plaatsvinden. Toelichting: Het voorzichtig legen van een urinaal in het toilet is alleen toegestaan bij afwezigheid van een pospoeler en gebruik van een cliëntgebonden urinaal.	WIP richtlijn Urinelozing

Urine	Beperk het gebruik en de gebruiksduur van een verblijfskatheter.	Volwassenen	Beperk het gebruik en de gebruiksduur van een verblijfskatheter: breng alleen een verblijfskatheter in op indicatie, evalueer regelmatig of deze indicatie nog aanwezig is en verwijder de katheter zodra er geen indicatie meer is. Toelichting: De primaire indicatie voor een katheterisatie is het niet op natuurlijke wijze kunnen ledigen van de blaas. Urine-incontinentie en decubitus zijn geen indicatie voor een verblijfskatheter.	WIP richtlijn Urinelozing
Urine	Manipuleer het gesloten urinekathetersysteem zo min mogelijk.	Volwassenen	Manipuleer het gesloten urinekathetersysteem zo min mogelijk. Toelichting: Het niet loskoppelen van een gesloten urinekathetersysteem verkleint de kans op bacteriurie.	WIP richtlijn Urinelozing
Urine	Spoel de blaas nooit.	Volwassenen	Spoel de blaas nooit, ook niet als infectiepreventiemaatregel met desinfectans of antibiotica, tenzij hiervoor een medische indicatie bestaat. Toelichting: Het spoelen van de blaas (met desinfectans of antibiotica) draagt niet bij aan het voorkomen van een urineweginfectie.	WIP richtlijn Urinelozing
Urine	Gebruik geen desinfectantia bij de dagelijkse verzorging van een urethrale katheter.	Volwassenen met een urethrale katheter	Het gebruik van desinfectantia bij de dagelijkse verzorging van een urethrale katheter is niet effectief.	WIP richtlijn Urinelozing
Urine	Gebruik geen zeep, verzorgend wassen product of desinfectans.	Volwassenen met een suprapubische katheter	Gebruik geen zeep, verzorgend wassen product of een desinfectans voor de dagelijkse reiniging van een suprapubische katheter.	WIP richtlijn Urinelozing
Vallen	Voer geen risicoschatting voor vallen uit bij bewoners in het verpleeghuis.	Zorgvragers in het verpleeghuis	Voer geen risicoschatting voor vallen uit bij bewoners in het verpleeghuis. Behalve immobiele bewoners, komen alle bewoners in aanmerking voor een multifactoriële valrisicobeoordeling	Richtlijn Preventie van valincidenten bij ouderen
Vallen	Gebruik niet enkel interventies gericht op organisatie- en omgevingsgerichte factoren.	Patiënten in het ziekenhuis	Gebruik echter niet enkel interventies gericht op organisatie- en omgevingsgerichte risicofactoren om valincidenten bij ouderen in het ziekenhuis te voorkomen.	Richtlijn Preventie van valincidenten bij ouderen
Voeding	Niet zwemmen of baden.	Zorgvragers met een gastrostomiekatheter	In de eerste week mag de patiënt niet zwemmen en niet in bad.	Richtlijn Enterale toegang
Voeding	Pas geen occluderende verbanden toe.	Zorgvragers met een gastrostomiekatheter	Occluderende verbanden dienen niet te worden toegepast. Toevoeging: Vanaf één week na plaatsing.	Richtlijn Enterale toegang
Voeding	Draai de PEG-katheter nooit.	Zorgvragers met een gastrostomiekatheter	Geadviseerd wordt de PEG-katheter NOOIT te draaien. Vanaf één week na plaatsing wel dagelijks dompelen.	Richtlijn Enterale toegang

Voeding	Breng geen vervangingskatheter blind in bij een niet-gematureerd fistelkanaal.	Zorgvragers met een gastrostomiekatheter	Indien er sprake is van een niet gematureerd fistelkanaal, dan dient er meteen contact te worden opgenomen met het behandelend centrum en mag er geen vervangingskatheter blind worden ingebracht.	Richtlijn Enterale toegang
Voeding	Gebruik geen zuren bij een verstopping.	Zorgvragers met een gastrostomiekatheter	Men dient geen zuren te gebruiken om een verstopping van een PEG katheter op te lossen in verband met het vervlokken van sondevoeding.	Richtlijn Enterale toegang
Voeding	Gebruik geen koolzuurhoudende dranken bij verstopping.	Zorgvragers met een gastrostomiekatheter	Gebruik geen koolzuurhoudende dranken bij verstopping van een PEG-katheter.	Richtlijn Enterale toegang
Voeding	Gebruik de tabel van Hanson niet voor het afmeten van de sonde.	Zorgvragers met een neusmaagsonde, zowel volwassenen als kinderen	De tabel van Hanson moet niet meer gebruikt worden voor afmeten van de sonde.	Richtlijn Neusmaagsonde
Voeding	Beoordeel de kleur van aspiraats niet om de positie van de sonde te bepalen.	Volwassenen met een neusmaagsonde	Beoordeling van de kleur van aspiraats moet niet toegepast worden bij volwassenen om de positie van de sonde te bepalen.	Richtlijn Neusmaagsonde
Voeding	Pas de auscultatiemethode niet toe om de positie van de sonde te bepalen.	Zorgvragers met een neusmaagsonde, zowel volwassenen als kinderen	De auscultatiemethode moet niet toegepast worden om de positie van de sonde te bepalen.	Richtlijn Neusmaagsonde
Voeding	Gebruik geen oromucosale vorm voor toediening via de neusmaagsonde.	Zorgvragers met een neusmaagsonde	Gebruik geen oromucosale vorm voor toediening via de neusmaagsonde, tenzij het geneesmiddel ook in de maag wordt geabsorbeerd.	Richtlijn Neusmaagsonde
Voeding	Voeg geen medicatie toe aan sondevoeding.	Zorgvragers met een neusmaagsonde	Voeg geen medicatie toe aan sondevoeding.	Richtlijn Neusmaagsonde
Voeding	Gebruik nooit een kleinere spuit dan 10 ml bij verstopping.	Zorgvragers met een neusmaagsonde	Gebruik zowel bij het doorspuiten als bij het oplossen van een verstopping nooit een kleinere spuit dan een 10 ml spuit i.v.m. de kans op het 'opblazen' van de sonde.	Richtlijn Neusmaagsonde
Voeding	Gebruik geen voerdraad of koolzuurhoudende dranken bij verstopping.	Zorgvragers met een neusmaagsonde	Voer geen voerdraad op en gebruik geen koolzuurhoudende dranken om een verstopping van de neusmaagsonde op te heffen.	Richtlijn Neusmaagsonde
Wond	Gebruik geen honingzalf in de acute fase.	Patiënten met NWDI	Het gebruik van een honingzalf heeft niet de voorkeur in de acute fase, in verband met de kosten en belemmering van het zicht op het wondbed.	Richtlijn Necrotiserende wekedeleninfectie (NWDI)

Wond	Reinig een primair gesloten wond niet.	Patiënten met een primair gesloten wond	De werkgroep raadt het reinigen van primair gesloten wonden af.	Richtlijn Wondzorg bij acute (traumatische en chirurgische) wonden
Wond	Gebruik geen ontsmettingsmiddelen voor het reinigen van acute wonden.	Patiënten met acute wonden	Het advies van de werkgroep is om geen ontsmettingsmiddelen te gebruiken voor het reinigen van acute wonden.	Richtlijn Wondzorg bij acute (traumatische en chirurgische) wonden
Wond	Het baden van wonden behoort geen onderdeel van de wondreiniging te zijn.	Patiënten met acute wonden (wonden die ontstaan na een trauma of een operatieve ingreep)	De werkgroep is van mening dat het baden van wonden, in welke oplossing dan ook of slechts in water, geen onderdeel van de wondreiniging behoort te zijn.	Richtlijn Wondzorg bij acute (traumatische en chirurgische) wonden
Wond	Gebruik geen bedekkend verbandmateriaal bij primair gesloten wonden.	Patiënten met een primair gesloten wond	De werkgroep raadt een bedekkend verbandmateriaal bij primair gesloten wonden af. Een wondbedekker dient uitsluitend te worden overwogen; om exsudaat of transsudaat op te vangen; indien een patiënt hieraan de voorkeur geeft, ook al is deze geïnformeerd over het feit dat het bedekken van de wond het infectierisico niet vermindert en het verwijderen of verwisselen van verbandmateriaal extra pijn kan veroorzaken.	Richtlijn Wondzorg bij acute (traumatische en chirurgische) wonden
Wond	Stel een wond niet bloot aan UV-licht.	Patiënten met oppervlakkige, acute wonden	De werkgroep is van mening dat de patiënt moet worden geadviseerd om oppervlakkige acute wonden (zoals schaafwonden) minimaal drie maanden te beschermen tegen uv-licht.	Richtlijn Wondzorg bij acute (traumatische en chirurgische) wonden
Wond	Gebruik niet standaard negatieve druk therapie.	Patiënten met lekkende wonden	Gebruik niet standaard negatieve druktherapie bij patiënten met lekkende wonden.	Richtlijn Wondzorg bij acute (traumatische en chirurgische) wonden
Wond / Pijn	Gebruik geen NSAID-bevattende schuimverbanden.	Patiënten met acute wonden (wonden die ontstaan na een trauma of een operatieve ingreep)	De werkgroep raadt lokale NSAID-bevattende schuimverbanden af om acute of continue wondpijn te bestrijden.	Richtlijn Wondzorg bij acute (traumatische en chirurgische) wonden